

ԼՈՅՍ

Կը հրատարակուի Զորեգաբքի եւ Շաբաթ օրերը : Տարեկան գինն է մէկ յիսու օսմանեան : Մէկ
թերթը 40 փարայ արժաք : Նամակ կամ ո եւ է գրութիւն պէտք է ուղղել Սո. Յ. Յ. Պարոնեան
Կոստանդնուպօլիս, Մէրհան չարբի Րիւսի էֆէնի խանի տակ Ս. Կ. Պարոնեանի տարանը :

ՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏՄՐԻ

ԹԻԻ 51

1880

ՇԱԲԱԹ 13 ՄԱՐՏ

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Աւելցնել ջրերու երկրորդ հատորն ալ
հրատարակվեցաւ : Կը ծախվի Ս. Ղուկաս.
եան գրատունը եւ բոլոր գրաւաճառաց քով :

ԱՍԿԻ

— Լուսին տունտուն
կը կանչէր մը պատու.
հանէն լացուհւոյն :

— Շամանթաղ հա.
նըմ, կանչողը :

— Եւ քիչ մը սապահ քահ.
ուէսին :

— Եւ տաճա տուննէ, եր.
թաւ, կտոր մը պէքէյէ :

— Եւ ճեղքէն կըրակը կը
լսուցանաս :

— Սոյն խօսակցութենէ քիչ մը վերջը
Լուսին տունտուն եւ Շամանթաղ հանըմը
մանկալին գլուխը անցած՝ իրենց սապահ
քահուէսինն կը խմէին :

— Ասանկ մութնուլուսուն ինձի կանչե.
ցիր նէ պարէ խէրէ :

— Ճանըմ, քանի մը օրէ քի երէսըտ
տեսած չունինք, ֆէսֆէսէ ըրի քի աճապա
քէֆտ պօղմիշ ըրիր, ինչ էղա՞ր :

— Հէ-օրթաի, հիւանտ չեմ ամա, հի.
ւանդի պէս պան մը, խօշ հիմա Ստամպօլի
մէջ ո՞վ սաղլամ մնաց քի, ամենքսալ մէյ-
մէկ տէրտ, մէյմէկ փորի ցաւ ունինք, էսալ
հոգ մտմտուկ չունէի տէ աս սօնինքիննալ
վրայի աղուպիպէռնէր :

— Քա՛, խայիր օլա, ի՞նչ էղաւ քի :

— Ի՞նչ պիտի ըլլայ, իրեք չորս օրէ քի
մերինն ճամբա տուին, պօն պօշ կը պտըտի
կոր :

— Քա մտեր հիմա, կը խենդնամ, զա-
վալը Նուրիճան աղա՛, է՛ սէպէպը :

— Իշտէ ան քէօւ ըլլալու ֆրէնկէ ի՞նչ է չի կայ, էտեէն ինկաւ ինկաւ, սօն սօնը մարդուն օտքին սապօն դրաւ, խօշ շատոնց կըսէր կոր անիկայ քի (շու ֆրէնկ պանա պիր օյըն օյնայաճագ տըր ամա տուր պագալըմ) ըսածնալ էկաւ էլալ:

— Ախ քուրուկ, ի՞նչ ըսեմ, ան ֆրէնկները չիկայ միայն Ըստամպօլին, կիւղէլիմ Ըստամպօլին խերը անիծեցին, հէմէն կոտըրտէր ոտկերնին տէ ներս չի մանային:

— Հէմ քանի քի ասոնք ներս մտանէ տա էրկիբին պէրէքէթը բախաւ, մեր մարդոցը հացը խափմիշ ըրին:

— Քա՛ մինակ մեր մարդոցը, բիւթիւն Ստամպօլի ահալիին: Սիկարա չի չնեա քա, դուն խահուէն սիկառասըղ չեա կրնար խըմեր, խօշ թողէ ամա՛ դարար չունի:

— Թիւթիւններուն մէկնալ համ չի մնաց

— Ախ, ան առջի թիւթիւնները կը բընտըռէս դուն, խօշ ս՛ր բանին մէջ համ մնաց քի:

— Է՛յ սողրա, հիմա աղատ ի՞նչ գործ պիտի ընէ:

— Ի՞նչ պտոր ընէ. 2-3 հաղար զուրուշ առնելիքը մնաց, անօլտուն չեն տար կոր քի զաւալլըն սանկ քէօշէ տեղ մը խանութ մը բանա տէ, կէչինմիշ ըլլայ:

— Ինձի կուգա քի, էկէր մեծաւորին արդուհալ մը տանէ, բանի մը պէնգէտտըրմիշ կընեն:

— Պօ՛շ, պօ՛շ, ամեն տեղ դիօխը դարկաւ, ան մեծատրնալ ի՞նչ ֆրէնկ ինատըմնէ քի, նօ՛ կըսէ բէյղամպէր չըսեր:

— Ախ քուրուկ, էյէր ասանկ էրթանէ, աճապա սօներնիս ի՞նչ պիտի ըլլայ. անցած գիշեր Մինասըս կը սերկոր քի (արթըք ըստանպօլտան չըքուպ, պաշկա երտէ էքմէկ արամալընըղ):

— Բարաներուն մէջնալ պէրէքէթ չի մնաց քի, ուտէլիքներուն մէջնալ:

— Ամէն բան պիպէռի ֆիյաթ է, լուս իջնա մեծ մօրս հոգուն, կըսէր քի, աս տտեհները պիտի արամիշ ընենքնէ շատ հախունէր:

— Է՛յ անանկ է, մեր մեծերը շատ հախունէին, հիմա նէ պախալի կըրնաս եանաշմիշ ըլլար, նէ խոսապի, հէլէ ան եռամուրճախ սուրաթը մանաւները չի կայմիս, աստը բաւանոց բանին աստը խաթը կուզէն:

— Պարնատարս կըսեր քի, ենիչէրինեռուն վախթը եէնիչէրի աղասին ամեն օր չարչըները կը պըտըտի էղէր, ո՞վ հաթունի քի պախաս տա, էվէլ գլին ուզէս ինք աչքովը տեսերէ քի օր մը էքմէկճին 23 արամ հացը պակաս ըլլալուն համար ենիչէրի աղասին էքմէկճին տականճէն էքսէրով պատին է քամեր, օրհնած տտեհներէն էղեր ան տտեհները, հիմակու առեհա ինչ կընես ըրէ, օրթան մարդ չիկայ:

— Ամեն մեղքիս վրայ էլան լուսաւորութիւն մ'ալ հանեցին, հէմ անանկ լուս մը քի ամենսալ վառեց մօթիբի վրայ նստեցուց:

— Է՛յ ի՞նչ նենք, հախերնուս խայրիլին որնէ նէ ան էլլամ երթամ:

— Վեր, աստուած օղորմած

— Է՛յ քի չի մոռնաս:

— Է՛յ քի չի մոռնաս:

Ժամանակէ այ շուկաներուն մէջ թափա այժ մը Բէրէնիշ է եղեր:

Այս մարդը բնաւ տ գործ չունի, այլ միայն ձեռքը մովսեսաւ կան դաւաղանովը ցաւս կը մօտենայ և ակուան անմիջ իելէ, առանց որ և է ցաւ մը ոչ

Իւր աշխատութեան իայն ակուադ կառնու և ոչ թէ

— Սա Եւրոպացիներնալ ի՞նչ իշխեալար մարդիկ են, ամեն բանէ մէկմէկ շահ հանել կը նային. կըսէր անցեալ իրիկուն Մարկոս աղան իւր բարեկամներէն մէկուն:

— Ի՞նչ կայ որ:

— Ազբար, տահա ինչ կուզես, փոխանակ պէտքէօին երթալով և ստակ տալով այնքան ցաւ քաշելու, աւելի սղէկ չէ որ, առանց ստակի և առանց ցաւի անմիջապէս ազատիս:

— Եղբայր, մենք պօլսեցիքս ամեն բանի արտաքին երևոյթէն խաբւող մարդեր եմք, նախ պէտք է դիտնաս որ այն դաւազանին ծայրը ելէք-տըրկ մը կայ որ բոլոր ահա-ները կը ցնցէ, այնպէս որ մէկ տարւան մէջ բոլորնալ կը թափեն, երկրորդ որ այդ մարդը շատ անգամ դիտմամբ չիւրիկին տեղ ողջ ահաւն կը հանէ: Կըսես թէ ստակ չառնուր, բայց դիտես թէ՛ օրը քանի ահաւ կը հանէ այդ մարդը:

— Փանի՞ հատ:

— Հարիւր, երկու հարիւր, որ իւր քով կը մնան և այդ ահաւանները վերստին քու բերնիդ մէջ կը դնէ հառը մէկ ոսկիի: Միթէ այս շահ մը չէ, և սովորական պարզ շահերէն շատ աւելի մեծ շահ մը:

Մենք Մարտիրոս աղային ընկերոջ դիտողութիւնը շատ արդարացի գտանք, և հետեւաբար հասարակութիւնը կզգուշացնեմք այս տեսակ բախտախնդիր ատամնաբուժներէ, նաև բժշկական ժողովոյն (2) ուշադրութիւնը կը հրաւիրեմք այս մարդուն վրայ:

Շէհիր-Էմանէթիի և Ալթընճը տայրէի չափուհները հաստորակաց ապահովութեան համար իրենց յանձնուած պաշտօնը շիտակը այնքան խղճի մօօք կը կատարեն որուն ըսելիք չիկայ:

Անցեալ օր Գաւառներէն նոր եկող տը-

ղայ մը երբ Քապաթաշէն Պէշիկթաշ կուգայ, յիշեալ չափուհներէն երկուքը խեղճ տղուն դէմ ելլելով անոր կը հարցնեն:

— Պաքսանա աեօղուլ:

— Նէ տի՞ր էֆէնտիմ:

— Սէն նէ՞րէտէն կէլիւօրսուն:

— Տրապօնասան:

— Նէրէլի՞ օլսուղընը սօրմաեօրուլ:

— Եա՛:

— Շիմաի նէրէտէն կէլիւօրսուն:

— Հա՛, Քապաթաշտան:

— Է՛յ, նէրէյէ կիտիւօրսուն:

— Պէշիկթաշա:

— Հա՞նիւա թէսկերէն:

— Նէ՞ թէսկերէսի:

— Ուշաքլարըն թէսքէրէսի օլմալը, սէն նինքի նէրտէ տիր, կէօսաէրէնա:

— Էֆէնտիմ, պէն տըշարտան եէնի կէլ-միշէմ, պէն ուշաղլըլ էամէյօրում:

— Երմի ղուրուշ վիրմէլիսին, եօգսա սէնի աշաղը եօլլարըլ:

Խեղճ տղան տեսնելով որ անկարելի է ասոնցմէ ազատել կը պարտաւորուի Պ. Սինճի նման գրախնդ ունեցած 8 ղուրուշը վճարելով ազատել:

Ուրիշ օրինակ մը:

— Պաքսանա եահո՛ւ:

— Նէ՞ տիր օ կէօթիւրիւեօրսուն:

— Նէ եարաճաքընըլ:

— Սէվէթին իչինտէ նէ՞ վար տըր:

— Բօրթուքալ տըր, էվիմէ կէօթիւրիւեօրում:

— Աեօղուլ, շիմաիքի վաքըթ օքատար բօրթուքալ էվ իչուն ալընըրմը:

— Կիւնահ մը տըր բօրթուքալ ալմար:

— Պիզ իչի աղնատըր, սէն շունտան օն ղուրուշ վէր պաքալըմ:

— Նէ՞ բարատը:

— Թէսկերէ բարատը . . .

Դարձեալ:

— Էքմէքճի, պէկիրտէն աշաղու էն:

— Սէպէպ:

— Եօդսա պէշ ղուրուշ վէրէճէքսին:

— Նի՞չուն վէրէճէյիմ:

— Ճէզայի-Նաքտիէ բարասը:

— Աֆ իտէրսինիզ ամա, պէկիրէ օթուրմաք եասախմը էթտիլէր:

— Եասախ տէյիլ ամմա, օլապիլիր քի պէկիրի գօշտուրուրսուն վէ քօշտուրարդուն ղէման պիրիսինի չըղնարսըն. օնուն իչուն պէշ ղուրուշ վէրմէք լաղըմ կէլիր:

Ի՛նչ ընեն, խեղճերը, ասոնք ալ ապրելու պէտքը կզգան անշուշտ:

ԱՐԵՒ

Ը Ն Թ Ա Յ Ք

ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԿՐԹՈՒԹԵԱՆ

ԹՈՒԱԳԻՏՈՒԹԻԻՆ

ՆԱԽԱԳԱՏՐԱՍՏԱԿԱՆ

ԱՌՍԶԻՆ ՏԱՐԻՈՅ ՀԱՄԱՐ

Աշխատանքայ

Յ. Գ. ՓԱԼԱԳԱՇԵԱՆ

Նախկին աշակերտ Սուրէնեան վարժարանի

ՅԱՌԱՋԱՐԱՆ

Յորմէ հետէ հոգեբանութիւնը մանկավարժից յատուկ ուսումներէն մին դարձաւ. հոգեկան կարողութեանց ընդհանրապէս և օրինաւոր զարգացումն եղաւ կէտ նպատակի դաստիարակութեան մանկան: Արդարեւ եթէ ամեն ուսում յիշողութեան վրայ բեռնաւորելու դրութեան հետեանքը նկատենք, մաքին ուրիշ կարողութեանց, զոր օրինակ գիտողութեան, դատողութեան, բաղդատու-

թեան և այլնի մեծապէս փաստելը չը հետեցնել անկարելի է. դարուս բոլոր մեծ մանկավարժք մարդկութեան անդին բարիք մատուցին ուրեմն հասկցնելով պետութեանց և ժողովրդոց թէ մտաւոր կրթութիւնը սխալ կիրառութիւն ունեցած էր սկիզբէն ի վեր, և թէ այդ կրթութեան համար ծախսուած մեծամեծ դումարներէն դպրոցականաց դէթ մեծ մասն արդիւնք չէր քաղեր. միայն յիշողութիւննին զօրացուցած տղայք մարդկային յառաջդիմութեան գործին մեծ օգուտ չէին կրնար մատուցանել. Գերմանացիք և Գաղղիացիք մասնաւորապէս՝ փոքր տղոց կրթութեան մասին այս խնդիրը լուծած են. Բէսթալօծի, Ֆրէօպէլ Գերմանիոյ մէջ, աիկին Բաք Քարբոնթիէ Գաղղիոյ մէջ յառաջ բերին մանկանց կրթութեան այն մեծ և կենսանորոգ յեղափոխութիւնը որուն արդի ժամանակը էապէս պէտք ունէր. այս մեծ անձինք հոգեբանական տեսակէտով յիշողութեան զարգացման գործը սահմանի ներքեւ դնելով թէ՛ հնուց աւանդեալ և թէ՛ վերջերս ուսուցանել կարևոր դատուած դիտութիւններն ու ուսումներն այնպիսի ձևի ներքեւ յառաջ բերին որ ի նմին ժամանակին հոգւոյն բոլոր կարողութիւնք համանդամոյն և ըստ կարևորութեան զարգանան. ըստ այսմ դպրոցական կրթութիւնն աւարտող մանուկն արդէն բաւական մշակեալ գլուխ կունենայ գործնական կենաց յարմարելու:

Հնուց աւանդեալ դիտութիւններէն կարևորագոյնն թուի մեզ լինել թուագիտութիւնը: Ասոր ուսուցման մէջ ուրիշ անտեղութիւն մ'ալ կայ. գիտնալով թէ մանկան միտքն վերացեալ առարկայից ըմբռմանը չը հակիր, մեր վարժապետք սովորաբար թուագրութիւն և նախնական չորս գործողութիւնները վերացեալ կերպիւ կ'աւանդեն. մանուկը կ'ուսանի առանց գիտնալու. Հին, այսինքն մեր մէջ ցարդ գործածուած ուսուց-

չափան դրութեան և վերոյիշեալ անուանի մանկավարժից դրութեան տարբերութիւնը յայտնապէս զգալի եղաւ մեզ, երբ Սուրէնեան վարժարանի մէջ մեր ուսմանց աւարտելու տարին մանկավարժութեան համառօտ ընթացք մ'աւանդուեցաւ մեզ. յետ այնորիկ մեր աշակերտակից Գալուստ Էֆէնտի Մալաթեանի հետ նոյն վարժարանին մէջ վարած մանկավարժական պաշտօնն զմեզ ոչ միայն սիրող ըրաւ նոր դրութեան, այլ և ի փորձոյ անոր հրաշալի արդիւնքը տեսնելով չը կըրցինք Հայ մանկուոյն արդի զրկեալ վիճակին անկարելից մնալ: «Գիտութեանց լոյսը Ժողովրդեան մէջ սփռել առաքինութիւն է» կը գոչեն փիլիսոփայք: Մեր մանկավարժի համեստ պաշտօնն զմեզ մանկան չըջանակին մէջ պահած լինելով, մեր բոլոր իղձն ու ջանքն անոր նուիրած ատեն ևս կը կարծենք առաքինի գործ մը ըրած լինիլ. բայց եթէ հմտութեամբ, փորձառութեամբ, և արդեամբ փառաւորեալ մանկավարժից կա՞րգն անցնիլ կը նկրտինք այժմ հրապարակ ելնելով, քաւ լիցի, երջանկութիւն է մեզ միայն՝ այնպիսեաց թարգմանը կանգնիլ մեր ազգին մէջ և անոնց գործոց կարեւորագոյններէն քաղուածոյ մը ընելով ներկայ նախնական թուագիտութիւնս իբր նոր ճաշակ մատուցանել մերադնէից:

Հոս երկար կը լինէր թուել տյն զանազան և առատ միջոցները զոր Սուրէնեան վարժարանի մէջ աննախանձաբար վայելեցինք թէ դասախօսութեան մէջ հետզհետէ հրահանգուելով և թէ՛ մանկավարժական գրոց ու պարբերական հանդիսից վերծանութեամբ զարգանալով վերոյիշեալ գաղղիացի մանկավարժուհւոյն Տիկին Քարբանթիէի Դաստիարակութեան և Կրթութեան Ընթացքն՝ յորում պարունակեալ են, մանուկ տիոց համար ևս, բնական և աշխարհագրական գիտութեանց վրայ կարեւորագոյն տեղեկու-

թիւններ, ցարդ հրատարակեալ հաւաքածոյից կատարեալագոյնքն երեւցան մեզ. զի լուսաւորեալն Գաղղիա փառաց արձան կանգնեց անոնց հեղինակին՝ յայտնելու համար իւր երախտագիտութիւնը: Մեր տարեաց բնական յանդգնութեամբ որոշեցինք մեր պատուարժան պաշտօնակից Գալուստ Էֆ. Մալաթեանի հետ, այս մանկավարժուհւոյն գործերը կարգաւ ի հայ ածել, փոփոխութիւններ մտցունելով յայնմ ըստ պահանջման վիճակի ազգիս: Նախապատրաստական առաջին տարւոյ թուագիտութեանս Դասագիրքը մին է աւասիկ այս գործոց. միայն թէ հարկ համարեցինք անոր մեթոդական դրութեան և երկրաչափական գիտելեաց մասերն արտաքս թողուլ այն բանաւոր պատճառանց համար զոր գիւրաւ կը հասկանան խոհուն մանկավարժք, և անոնց տեղ՝ Պ. Բարսղի, ուրիշ նշանաւոր մանկավարժի մը, ի պէտս նախնական կարգերու յօրինածներէն իբր 500ի մօտ խնդիր յաւելաք. դասատուք դիտեն անշուշտ թէ մանկան օգտակարը խնդիրը լուծել չէ միայն, այլ մանկան վարժութիւնն այն խորհրդածութեանց՝ որովք խնդիրը լուծելու կ'առաջնորդուի: Պէտք է յիշել որ այս ընթացքով տղայք ծանր յառաջ կը գնան. բայց իրենց հոգեկան կարողութիւնները, ուշադրութիւն, դատողութիւն, բանավարութիւն, միանգամայն կը զարգանան և համրակը կը լինի խնդրոյն լուծման հեղինակը:

Այս գործին յաջող ընդունելութենէն կախումն ունի մեր միւս մանկավարժական երկասիրութեանց ինչպէս նաև վերոյիշեալ ընկերակցիս պատրաստած նոյն տեսակի գործոց հետզհետէ հրատարակութիւնը:

Երեքշաբթի առաւ Մասիսի մէջ հետեւեալը կը կարդամք .

« Հերթացի տանն և վեց դռնդ ափ-դանց (°) Կուզնիի վրայ կը քալեն , որ անդ-դիւցս Եւրոպէի (° ° °) : Ապտիւր-րահ-ման , որ Պօլիս կը գտնուէր (° ° °) անդդի-ացւոց դէմ կը գտնուի : (Եւ այս դրողն այ-ժամ ի Սիւլէյմանէ կը գտնուի . . .)

Կատակը մէկգի . . եթէ այս տողերը Լրագրի կամ Փօստի մէջ կարդայինք , թերևս ընտել չզարմանայինք . բայց Պօլսոյ հայերէն տառի թերթը եղող և այսչափ տարիններէ ի վեր քաղաքական խնդրովք զբաղող Մասիսի մէջ տնտեսով թէ շատ ծիծաղեցանք ցանք և թէ շատ զարմացանք . զի սոյն յիշեալ պարբերութեան մէջ որքան տող , այնքան սխալ . և սխալներ խոշոր տեսակէն « Դիւլիս և Դիւլիս » , ինչպէս կըսէ , ահա՛նք խօսի , Պէտպէսեան էֆէնտի :

Նախ՝ Կիւսէ ըստածը , (քիչ մ'ալ դար-ձընես կըլլայ ողնի) Դուզնի անուամբ 6 ա-միսէ ի վեր Մասիսի և այլ թերթից մէջ յիշուած Դաղնէ կամ Դաղնէվ քաղաքն է եր-բեմն հռչակաւոր Դաղնէվեանց հարստու-թեան ոստանը : Այս քաղաքը , որ Աֆղա-նըստանի ամենէն ամուր քաղաքն է , մինչև ցարդ անդդիացւոց ձեռքը անցած չ'է . եթէ Մասիսի խմբագրատունը յատուկ և գաղտնի հեռագիր մը ստացեր է այս մասին , չ'ենք դիտեր : Մինչև հիմա դիտցուածը սա է թէ Մոհամմէտ , ճան և իւր համախոհք ամրա-ցած են այդ ահա անդդիացւոց դիմակալե-լու համար : Հեռագիրը թարգմանողը կերևայ թէ չ'հասկնալով թէ հերթացի զօրքը ինչո՞ւ համար կուգան ի Դաղնէվ , կարծեր է թէ թշնամութեան և յարձակման համար կուգան և տակէ հետևեցնելով անդդիացւոց տուեր է քաղաքը ծածկնայն դիւրութեամբ . մինչդեռ նոյն զօրքը օգնութեան կուգան անդ ապրու-տամբ աֆղանաց հետ միանալու և Անդդիա-

ցւոց դիմադրելու համար որք զարնան Դաղ-նէվի վրայ յարձակելու կը պատրաստուին :

Իսկ Ապտիւրահմանի Պօլիս գտնուիլը թերևս երազին մէջ տեսած ըլլայ Մասիսի պատուարժան խմբագրութիւնը և կամ հօճա Ապտիւրահման էֆէնտին , որ դատաւորու-թիւն կընէ Պօլիս Աֆղանաց դահուէն թեկնա-ծու Ապտիւրահման խանը կարծած ըլլայ .

. . . զբաղեալ մէկ ատենը անշուշտ : Եւ տակը սա է որ Պօլիսը պէտք է կարգալ աւել-նալնի քաշ մայրաքաղաք Բակտրիոյ կեդրոնական Ասիոյ մէջ , ուսկից մինչև Պօլիս այնքան հեռաւորութիւն կայ որքան հեռա-ւորութիւն կայ Լոնտրայի և Նիւ Եորքի մէջ և կամ ճշմարտութեան և ատուութեան մէջ :

Իւր իսկ շահուն համար կը փափաքեմք որ Մասիս որոյ լեզուն և տառասխալներն ալ սկսած են վերջին ատեններս իւր նախնի համ-բախն դէմ մարանչիլ , քիչ մը աւելի ուշա-դրութիւն կընէ ասկից վերջը . . . ծիծաղ չ'չարժելու :

Գրաւոր

Մեծարգոյ խմբագիր

Կը խնդրեմ որ յետագայ ազգարարու-թիւնը , Ձեր Ազգօգուտ լրագրոյն միջոցաւ հրատարակել բարեհաճիք :

Ազատ-Արևելեան նորակաղմ թատերա-կան ընկերութիւնը պատիւ կը համարի ծա-նուցանել ըզրոր Ազգային ընկերութեանց , վարժարանաց , ընտանաց , և ամեն Ազգային թատերական անօրէնութեանց որ պատրաստ է թէ Հայերէն և թէ Տաճկերէն ներկայա-ցումներ տալ դահացուցիչ պայմաններով , փափաքողը կրնան մասնաւորապէս տեսակ-ցիլ Կ. Պօլիս Մէրճան փողոց Մ. Սարըեան տպարանը :

Ի դիմաց Ազատ-Արևելեան ընկերութեան
Ատենապետ

1880 մարտ 11

Պ. Ա. ՄԱՂԱՔԵԱՆ

Արշալույս՝ Այրաբարեան իւր վերջին թիւերուն մէկուն մէջ գրած է յօդուած մը՝ որուն պատճառ տուած է Լոյսի մէջ հրատարակված ծանուցում մը որով Լոյսի վաթսուն երկու բաժանորդ ունենալն յայտնելով յառաջիկայ սեպտեմբեր 6 ին անոր դադարումն կաւետէ- ինք ընթերցասէր հասարակութեան։ Յիշեալ լրագիրն Լոյսի վրայ ունեցած համակրութենէ ներշնչված՝ չափազանց կը բարձրացունէ անոր արժէքն այնպիսի դովեստներով որոնք, որ- չափ ալ անկեղծ բարեկամի մը սրաէն բըղ- խած ըլլան, իբրեւ խրախոյս կընդունուին թերթիս խմբագրութենէն։

Մեր բարեկամն շատ իրաւունք ունի ցա- ւելու այն անտարբերութեան վրայ զոր մեր ազգը ցոյց կուտայ լրագիրներու մասին։ Միայն Լոյսը չէ որ կը փնտռէ, բոլոր լրագիր- ները խնդճ վիճակի մէջ են։ Մասնաւոր այսչափ հին լրագիր մ'է շատ անգամ նեղը կը մնայ և չկրնար հրատարակվիլ մինչև որ քանի մը էֆէնտիներ չիսլթան իւր թերթէն քանի մը օրինակ քանի մը դպրոցներու նուիրելու։ Մանաւոր վիճակն ալ նախանձելի չէ։ Թեթ- ճեման որպէս թէ լրագիրներու մէջ ամենէն երջանիկն է, հազիւ կրնայ ծախքը գոցել։ Փռնջ՝ շատ անգամ հիւանդ ըլլալ կստիպվի որ թերթ չկարենայ հանել։ Հայրենի իւր գը- րաշարները հիւանդ կընէ և թերթ հաներ։ Լոյսը՝ որուն մինչև հիմայ ոչ խմբագիրներն և ոչ ալ գրաշարներն հիւանդ եղան՝ պիտի ստիպվի, ինչպէս ըսինք, սեպտեմբեր 6 էն ետքը չհրատարակվիլ իւր ընթերցանութեան հիւան- դութեանը պատճառաւ։ Կարելի բան չէ որ ազգա- յին խմբագիրներն անօթի փորով երկար ա- տեն կարենան շարունակել այս պաշտօնն։ Երբեք է որ քիչ ատենէն ազգը խալտի լրա- գիր կարգալու ձանձրութենէն։ Եթէ շարու- նակեն իսկ՝ անհնար է որ այս վիճակին մէջ խմբագրութիւնն յառաջ երթայ, վասն զի երբ խմբագիր մը գրիչն ձեռք կառնէ գրա-

շարն, թղթավաճառն, բուլճին ևայլն կու- գան կը շարվին գրասեղանին առջև։ Ասոնք են ահա մեր մուսաները։ Ալ ասոնց ներշնչ- յութեամբ գրված յօդուածներուն մէջ կարդ- կանսն և համ ու հոտ վնտուէ որ գանես։

Մեր ազգին մէջ լրագրութիւնն յառաջ տանելու համար պէտք է որ, ինչպէս ըսած էր Արշալույս, ընկերութիւններ կազմվին անոնց նպաստելու համար։ Գրամադրութիւն տէր ան- ձերն ալ՝ շահու համար եթէ փափաքին թերթ հրատարակել, կրնան յաջողիլ եւ միանգամայն բարձրացունել հայ լրագրու- թիւնն որ շատ հեռի է ազգին փառք ըլ- լալէ։

Նիկոմիդիոյ Կիւուլէ գիւղէն երէկ Պատ- րիարքական Փոխանորդ Խօշտամեան Գեր. Պօղոս վարդապետին ուղղեալ գրութիւն մ'ալ կը ծանուցանէ գծաղագրար թէ յիշեալ գիւղին մէջ վեց հոգի սովամահ եղեր են։

Մասնաւոր

ԸՆԴ ԲԱՐՁՐ ՀՈՎԱՆԱԿՈՐՈՒԹԵԱՄԲ

ՕԳՈՍՏՍԱՓԱՌ

Ս Ո Ւ Լ Թ Ա Ն Ի

ՄԵԾ ՊԱՐԱԶԱՆԳԵՍ

ԴԻՄԱԿԱՌՈՐ ԵՒ ԱՆԴԻՄԱԿ

Ի Ն Պ Ա Ս Տ

ԱՄԻՈՅ ՍՈՎԵԼՈՑ

Ե Ի

ԱԶԳԱՆՈՒԷՐ ՀԱՅՈՒՀԵԱՅ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Ի ԹԱՏՐՈՆ ՎԵՐՏԻ

ՀԻՆԴՇԱՐԹԻ ԳԻՇԵՐ 27 ՄԱՐՏ 1880 ԺԱՄ 3 1/2

**ԱՐՈՒԵՍՏ ԵՐԿԱՅՆԱԿԵՑՈՒԹԵԱՆ
ԱՌՈՂՁ ԵՐՁԱՆԻԿ ԱՊՐԵԼՈՒ ՈՒՍՈՒՄԸ**

Շաբաթից

ԱՆԴՐԷԱՍ ՓՈՓՈՎԻԶ

Սուչովայի հայազգի բժիշկը

Հրատարակիչ Ս. Ղ. Պարտիզյանեան .

Հանգուցեալ Անդրէաս Փոփովիչ Նշա-
նաւոր հայազգի բժիշկին սոյն ընտիր երկա-
սիրութիւնը որոյ առաջին տպագրութիւնը
30 տարի առաջ իւրոյ ընծայեալ է , բոլորո-
վին սպառելով և նոյնին օգտակարութիւնը
ամէն կարգի անձերէ ճանչցուած լինելով ,
այս երկրորդ անգամ տպագրեցաւ :

Կեդրոնատեղին է Եէնի ճամի Ղուկաս-
եան գրատունը . կը ծախուի նաև բոլոր գը-
րավաճառաց քով . ի գին 10 զրուշ :

**ՅՈՌԴԻԻՆԷ ՏԻԻ ՊՈՒԱՍԿՕՊԷ
ՊԱՐՈՆ ԼԸԴՕԴԻ ԾԵՐՈՒԹԻԻՆԸ**

Թարգմանից

ՄԻՍԱԲ Կ. ԽՈՒՆԻԿԻ

Նախկին աշակերտ Կայս . վարժարանի

20Ն ԱՌ

ՄԿՐՏԻՉ ԷՅ. ՄԷՉՊՈՒՐԵԱՆ

Փռանալի արդի հռչակաւոր վիպասան
Յօռդիւնէ աիւ Պուասկօպէի սոյն արտաքոյ
կարգի հետաքրքրաշարժ վիպասանութեան ,
որ դատական ամենաերևելի խնդրով մը կըզ-
բաղի , Ա. մասն իւրոյ ընծայուած է ու կը
գտնուի բոլոր հայ գրավաճառաց քով ու կա-
մուրջի գլուխը գրավաճառ Պօղոս աղայի խա-
նութն , ի գին մէկ քառորդ մէճիտ :

Սոյն ամենաաքանչելի գործին միւս մա-
սերը հետզհետէ պիտի հրատարակուին , սուղ
ժամանակի մէջ :

ՏԻԿԻՆ ԲՍԲ-ԲՍՌԲՍՆԹԻԷ

ԹՈՒԱԲԱՆՈՒԹԻԻՆ ԵՒ ԵՐԿՐԱԶԱՓՈՒԹԻԻՆ

Վասն նախադասարանական Ա. տարւոյ

Թարգմանեալ

Յ. ՍԻՄՕՆԵԱՆԷ

Մինչև ցայսօր աղգային վարժարանաց
մէջ փոքրիկ մանկանց անխնամ վիճակին
դարման լինելու համար , յիշեալ գրքին
թարգմանութեան ձեռնարկուած է , որոյ Բ.
մասն ալ մամլոյ ներքեւ է :

Աւելորդ է գովեստներ ընել տիկին Բար-
Քառբանթիէի վրայ որոյ դասադրքերը Գաղ-
ղիոյ բոլոր նախնական վարժարանաց մէջ կը
գործածուին և որոյ յիշատակին արձան
կանգնած է Երախտագէտն Գաղղիա :

Կեդրոնատեղին է Արամ Մ. Աշճեանի
տպարանը Եուսուֆեան խան թիւ 1 , և կը
գտնուի բոլոր հայ գրավաճառաց քով . գին
100 փարայ :

Շատ առնօղներուն համար զեղչ կըլլայ :

ՆՈՒԱԳՔ ԶԱՅԿԱԿԱՆՔ

ՏԵՏԸ ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ

ՀՐԱՏԱՐԱԿԵՑ Ե. Մ. ՏՆՏԵՍԵԱՆ

Ա. Շրջան , Թիւ 6 եւ 7.

Բովանդակութիւն

Ինձ համար չէ . — Իմ հայրենիք . — Մայրենի
լեզու . — Գիւղական աղջիկ :

Մէկ թիւը 2 զուրուշ մէճիտ :

Մէկ շրջան 24 թիւ 2 մէճիտ :

ԱՐՏՕՆԱՏԵՐ

Հ. Վ. ԴԻՄԱՔՍԵԱՆ

ԽՄԲԱԳԻՐ

Մ.ԳԱՓԱՄԱՃԵԱՆ

ԽՄԲԱԳԻՐ-ՏՆՕՐԷՆ

Յ. Յ. ՊԱՐՈՆԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻԻՆ Մ. ՍԱՐԸՆԱՆ

Կ. Պօլիս . Մէրճան չարչի Բիւշտի Էֆ. խանի տակ թիւ 20 .